

ŠŪPOLES

IZMEKLĒ PAULA PIHLAJA #2

A. M. OLLIKAINEN

KIIKKU

A. M. OLLIKAINENI

ŠŪPOLES

IZMEKLĒ PAULA PIHLAJA #2

No somu valodas tulkojusi
Gunta Pāvola



821.511.111-31
Ol 480

A. M. Ollikainen

KIIKKU

Copyright © Aki Ollikainen & Milla Ollikainen, 2022
Original edition published by Otava Publishers, 2022
Latvian edition published by agreement with Aki Ollikainen, Milla Ollikainen and Elina
Ahlback Literary Agency, Helsinki, Finland.
Cover design © Otava Publishing Company / Anna Väänänen
Cover images © AdobeStock

FILI
FINNISH LITERATURE EXCHANGE

This translation has been published with the financial support
of FILI (Finnish Literature Exchange).

A. M. Ollikainen

ŠŪPOLES

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projekta vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Elga Rusmane*
Korektore *Diāna Graudiņa*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-730.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Gunta Pāvola, 2024
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2024
ISBN 978-9934-32-267-9

Only those who will risk going too far can possibly
find out how far they can go.

Tikai tie, kuri riskē aiziet par tālu, spēj noskaidrot,
cik tālu viņi spēj aiziet.

T. S. Eliots

PROLOGS

Ja viņi tiks līdz augšai, iespēja atgriezties dzīviem būs vēl mazāka. Viņi to zināja, kad sāka kāpt.

Tagad viņi par to vairs nedomā. Kamēr viņu grupa piecu cilvēku sastāvā Karakoruma kalnos vairāk nekā astoņu kilometru augstumā virzās pa šauro kori Brodpīka virzienā, šī informācija ir noglabāta kaut kur dziļi prāta dzīlēs.

Viņi redz milzīgu šļūdoni un aiz tā – stāvo, zilgano K2 virsotni, kas slejas vēl augstāk par Brodpīku. Vīrietis grupas priekšgalā reiz ir tajā uzkāpis, beigās ejošais amerikānis arī.

Visbistamākais no kalniem, Anapurna, paņem katra trešā iekarotāja dzīvību. Bet K2 Karakorumā patiesībā ir vēl nežēlīgāks. Tas bieži ļauj sevi iekarot un samaksu pieprasa tikai atpakaļceļā. Šie divi drošminieki ir tikuši lejā dzīvi.

Debesis ir zilas, bez mākoņiem. Gaismas un ēnu spēles izceļ kalna klinšu šķautnes. Tad ainavā parādās mazs, sarkans punktiņš, asins lāse Sniegbaltītes pienbaltajā ādā.

Lāse lēnām rit lejup kā pa ūdensnecaurīdīgu audumu, neatstājot aiz sevis pēdas.

Viens no viņiem to pamana, piesit priekšā ejošajam pie pleca un parāda. Tieši tajā brīdī asins lāse sastingst un paliek uz vietas.

Dažu stundu gājiena attālumā no viņiem ir kanādiešu grupa. Cilvēks sarkanajā jakā noteikti ir viens no viņiem. Kaut kāda iemesla dēļ viņam ir nācies griezties atpakaļ, kamēr pārējie

turpina kāpšanu. Citi kanādieši droši vien jau ir tālu, nāves zonā, gandrīz pašā augšā.

Sarkanais punktiņš visu laiku ir viņiem redzams un pēc pusstundas jau ir ieguvis skaidrākas cilvēka auguma aprises. Lejā kāpējs ir noslīdzis uz ceļiem pie trases, it kā meditētu, veroties uz pasaules jumta kori. Sarkanajā jakā tērptais stāvs ir pacēlis labo roku ar cieši satvertu leduscirtni.

Varbūt viņš grasās kāpt debesīs.

Pirmais vīrietis, kas nokļūst līdz viņam, pietupstas meditētāja priekšā. Izrādās, ka tā ir pajauna sieviete. Viņš atpazīst hipotermijas simptomus: pēc apstāšanās viņa ir sākusi novilkt drēbes, atvērusi jakas rāvējslēdzēju un noņēmusi cepuri. Polarizētās brilles ir nokritušas, viņai noņemot kakla sildītāju. Mutes kaktiņos ir sakrājušās asiņainas siekalas. Kalnu slimība. Tās dēļ kanādietei ir nācies griezties atpakaļ pirms virsotnes sasniegšanas.

Vīrietis uz brīdi noņem saulesbrilles. Tad viegli pieskaras viņas kaklam – tas liekas vēss. Tajā brīdī sieviete pavicina roku. Varbūt tā ir apjukuma izraisīta aizsargreakcija vai vienkārši impulsīva, neapzināta kustība. Cirtiens nav stiprs, ja to vispār var nosaukt par cirtienu. Roka tikai noslīd lejup, bet leduscirtņa asmens iešķēļ garu brūci vīrieša sejā.

Viņš savā dzimtajā valodā nolamājas: *“Perkele!”*

Tad instinktīvi satver viņas kaklu.

Vīrietis pēkšņā niknumā stipri saspiež to ar abām rokām.

Trīs no viņa biedriem, divi vīrieši un sieviete, cenšas viņu atturēt. Divi satver viņa rokas, trešais – plecus, bet viņiem neizdodas pietiekami ātri atraut vīrieti. Visi četri redz atspīdumu mirstošās sievietes acīs, kuru brūnās varavīksnenes apņem sarkani asinsizplūdumu radīti riņķi.

Visbeidzot ievainotais vīrietis atpopas no transam līdzīgā niknuma un atlaiž tvērienu. Sarkanajā jakā tērptā kanādiete noslīgst ar seju sniegā, it kā būtu noliekusies lūgšanā Karakoruma nežēlīgā dieva priekšā.

Grupas piektais loceklis, amerikānis, ir sekojis notiekošajam no malas. Viņš izvelk pirmās palīdzības piederumus.

Kopā ar vienīgo grupas sievieti viņš apskata ievainotā vīrieša brūci.

“*It’s not that bad,*”¹ amerikānis saka, kad brūcei ir uzlīmējis plāksteri.

Viņi atgādina savam biedram, ka kanādietes labā tāpat neko nebūtu varējuši darīt. Viņu tik un tā būtu nācies atstāt nomiršanai.

“Es zinu,” ievainotais vīrietis anglicki atbild.

“Varbūt šādi bija pat labāk,” amerikānis ieminas.

“Aizmirsīsim par to,” grupas vienīgā sieviete saka. “Un nekad vairs par to nerunāsim.”

“Vairs nekad,” ievainotais somu valodā nočukst.

Viņš uzliek sievietes pasniegtās saulesbrilles.

Viens no grupas vīriešiem vēl arvien ir notupies uz ceļiem pie mirušās. Viņš paceļ tās augumu un aizvelk jakas rāvējslēdzēju, lai nebūtu redzamas žņaugšanas pēdas uz kakla.

Joprojām atvērtajās sievietes acīs atspoguļojas kalnu virsotņu nepielūdzamā vientulība.

Vīrietis nolaiž liķi iepriekšējā lūgšanas pozā. Tad paceļ jakas kapuci ar kažokādas apmali un apsedz sievietes galvu. Leduscirtni viņš noliek lūdzējai priekšā kā dāvanu.

Sieviete paliek šādā pozā, iespējams, uz mūžīgiem laikiem. Kanādieši, kāpjot lejup, savas biedrenes liķi līdzī paņemt nevarēs, labi ja paši tiks lejā dzīvi.

Piecu cilvēku grupa turpina ceļu. Pēc stundas viņi jau ir nāves zonā, ko todien apspīd spilgta saule.

Visbeidzot viņi ir augšā, virsotnē. Savainotais vīrs izvelk kameru, amerikānis nofotografējas ar zvaigžņoto karogu. Tad kamera tiek pasniegta viņam, un pārējie nostājas, lai nobildētos,

¹ Nav tik slikti (*angļu val.*; šeit un turpmāk – *tulk. piez.*).

vispirms pa pāriem. Starp viņiem ir karogs virsotnes ainavas krāsās. Debeszils krusts uz sniegbaltas pamatnes. Tās ir pasau-
les jumta krāsas, viņu dzimtenes krāsas. Bet dzimtenē ir tikai
nožēlojami pauguri, nevis īsti kalni.

Tad sākas grūtākā un bīstamākā ekspedīcijas daļa – ceļš lejup.
Viņi vēlreiz pārļaiž skatienu Karakoruma virsotnēm.

Bet viens no viņiem nevar nedomāt par sievietes stiklaino
skatienu un briesmīgo pamestību un vientulību, kas atspoguļojās
viņas acīs.

Par tajās pazibējušo ēnu, kas aptumšoja sauli.

Un tagad ir laiks doties lejup, kalnu drūmajās ēnās.

APRĪLIS

1

Paula gulēja uz virtuves grīdas, deguns bija piespiests pie lupatu paklāja. No paklāja nāca putekļu un netīrumu smaka.

Zilimelni svītrotu paklāju viņa bija saņēmusi dāvanā no omes, kad pēc vidusskolas sāka dzīvot atsevišķi. Tas bija ceļojis ar viņu divus gadu desmitus no viena īres mitekļa uz nākamo. Tas bija atradies uz studentu kopmītņu istabiņu grīdas, pilsētas centra vienistabas dzīvoklīti, Austrumhelsinku rindu mājas divistabu dzīvoklī un krietnu laiku kādā jaunā trīsistabu dzīvoklī jaukā un mierīgā rajonā tolaik, kad Paula bija iedomājusies, ka ir spējīga uz ilgām attiecībām un ģimenes dzīvi.

Izvācoties no šī dzīvokļa, viņas mantas bija satilpušas vienā autopiekabē.

Paklājs jau reiz bija apgriezts otrādi. Paula neatcerējās, kad pēdējo reizi bija to mazgājusi¹. Viņa sev apsoliņa, ka izmazgās paklāju, tiklīdz laiks kļūs siltāks un tiks atvērtas paklāju mazgātavas. Bet varbūt arī ne, varbūt viņa aiznesīs paklāju uz veļas mazgātavu. Rīt no rīta.

Telefonā, kas bija izkritis Paulai no rokas un paslidējis zem ēdamgalda, bija dzirdama Renko balss. Viņš, šķiet, bija ieciklējies

¹ Somijā paklāju mazgāšana ir kā nacionāla izklaide; vasarā visā Somijā, visbiežāk pie ūdeņiem, tiek atvērtas paklāju mazgātavas ar galdiem un izturīgām stangām žāvēšanai. Tradicionāli paklāju mazgāšanai tiek izmantotas priežu ziepes un suka.

uz vienu frāzi un atkārtoja: *kukū, vai tu dzirdi, kukū, vai dzirdi?* Vismaz tā izklausījās, un Paula domās redzēja, cik muļķīgi Renko, to darīdams, izskatās. Viņa joprojām klusēja un pakustināja labās kājas pirkstus. Tad piesardzīgi pagrieza galvu. No pagaldes turpināja skanēt balss.

Nolādētais Renko, beidz taču! – Paula nodomāja. Viņa samirkšķināja acis, lai liktu pazust tajās sakāpušajam mitrumam, pirms tas pārtop asarās. Raudāšana nepavisam nebija vajadzīga.

Viņa pierausās tupus. Kājas atkal likās tādas pašas kā parasti, kā kājas, kurām var uzticēties. Viņa pasniedzās pēc telefona; Renko balss joprojām bija dzirdama, taču tā bija klusāka. Likās, ka viņš ātri runā ar kādu citu, bet telefonu vēl arvien tur pie auss, cerot tomēr kaut ko saklausīt. Paula pārtrauca savienojumu, izslēdza telefonu un tikai tad uzdrošinājās dziļi un skaļi ievilkt elpu.

Drīz viņai vajadzēs atzvanīt. Renko netraucētu viņu brīvdienā kaut kādu sīkumu dēļ.

Kopš iepriekšējā rudens Renko pastāvīgi strādāja Paulas pakļautībā, un tas bija noticis pēc Paulas vēlēšanās. Un priekšnieks – arī pēc Paulas lūguma – bija paturējis pie sevis faktu, ka tieši Paula bija palūgusi pārcelt Renko uz viņas grupu. Nebija vērts dot Renko iemeslu kļūt lepnam – nevajadzēja stiprināt viņa pašpārliecību, drīzāk gluži pretēji. Ja Renko tipa vīrieši kļuva pārāk pašpārliecināti, viņi sāka pieļaut kļūdas. Tas bija redzams jau aizpagājušajā vasarā, kad viņš, tīrās muļķības dēļ nonācis gūstā jūras konteinerā, tik tikko izglābās no noslikšanas.

Paula piecēlās un ielēja sev glāzi auksta ūdens. Tā viņa reaģē uz visu nepatīkamo jau kopš bērnības. Ieradumu izveidoja tēvs, kurš piedāvāja ūdeni kā zāles visām iespējamām problēmām. Sāp vēders – iedzer glāzi ūdens, sāp galva – iedzer glāzi ūdens, kaut kas kaitina – iedzer glāzi ūdens. Visticamāk, tēvs tā rīkojās bezpalīdzības dēļ. Pēc Paulas mātes nāves viņš bija palicis viens ar diviem maziem bērniem un bija pilnīgi nesagatavots to

audzināšanai. Tieši tādus vārdus vēlāk piedošanu lūdzošā tonī bija teicis viņš pats, izdzēris dažas glāzes viskija: *pilnīgi nesagatavots bērnu audzināšanai*.

Tas nekas, Paula toreiz sacīja. Bet viņa tā nedomāja. Tas ir gan kaut kas.

Paula izdzēra pusglāzi ūdens un tad izstaipījās, pacēlās uz pirkstgaliem un izstiepa rokas sev virs galvas. Starp pirkstgaliem un griestiem palika desmit centimetri. Viņa lēnām noliecās, nolaida rokas un satvēra potītes. Muskuļi likās stīvi, īpaši savilkts bija labās kājas cirksnis, un brīdi Paula baidījās, ka vēlreiz saļims uz grīdas.

Lēkme – vai kas nu tas bija – tomēr bija garām. Šoreiz.

Paula ieslēdza telefonu un atrada pēdējo neatbildēto zvanu.

“Sveika,” Renko atsaucās. “Vai tev kaut kas ar telefonu?”

“Varbūt ar tavējo?” Paula ātri atjautāja. “Es dzirdēju, ka tu runā, bet tu laikam mani nedzirdēji.”

“Saklausīju tikai kaut kādu dīvainu troksni un pēc tam vispār vairs neko,” Renko atbildēja. “Mēģināju zvanīt vēlreiz, bet pieslēdzās automātiskais atbildētājs.”

Paula bija piecēlusies no galda, lai atbildētu uz zvanu, un pēkšņi atradās uz grīdas. Troksni radīja krēsls, ko viņa krītot bija apgāzusi.

“Varbūt ir kaut kādas problēmas linijā,” Paula sacīja un tad atcerējās, ka vairs nav nekādu līniju, tagad ir bezvadu telefon-sakari. Tomēr Renko nepiekasījās skaidrojuma un, par laimi, ķērās pie lietas.

“Mums te ir aizdomīgs ķermenis, pareizāk sakot, mirušais. Es domāju, ka tu gribēsi redzēt to pati, jau uzreiz. Tiesa, tas nebūs gluži uzreiz, jo liķis ir atradies mežā vismaz vienu nakti – manuprāt, kaut gan neesmu nekāds tiesu medicīnas eksperts. Kurš, starp citu, vēl arvien nav ieradies, lai gan mēs ar Lāci te esam jau gandrīz stundu. Viņš vēl nav pat nolaists lejā.”

“Ko?”